

ارتباط هوش معنوی با موفقیت تحصیلی و انگیزه پیشرفت در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا در سال ۱۳۹۲

علیرضا مولازاده^۱، محمدسعید غلامی^۱، حمیرا حمایلی مهربانی^۲، احمدرضا مرتضوی^۱، حمیدرضا دولتخواه^۳، عبدالله درویشی^۱، رقیه قدسی^{۴*}

تاریخ دریافت: ۹۳/۴/۳

تاریخ پذیرش: ۹۳/۶/۳۰

خلاصه

مقدمه: هوش معنوی به عنوان یکپارچه کننده ارزش‌های درونی با محیط بیرونی، مشکلات معنایی و ارزشی ما را حل می‌کند و ممکن است با انگیزه پیشرفت ارتباط داشته باشد. مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه هوش معنوی با موفقیت تحصیلی و انگیزه پیشرفت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا انجام شد.

مواد و روش‌ها: ۲۸۵ نفر از دانشجویان علوم پزشکی فسا برای شرکت در یک مطالعه توصیفی-مقطعی به روش آسان انتخاب شدند. پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، هوش معنوی بدیع و انگیزه پیشرفت هرمنس تکمیل شد. معیار ورود، موفقیت تحصیلی نداشتن واحد افتاده و معدل نمرات بیش از ۱۵ در نظر گرفته شد. محدوده امتیازات پرسشنامه هوش معنوی ۲۱۰-۴۲ و انگیزه پیشرفت ۱۱۶-۲۹ بود از آزمون‌های مجذور کای، t، ANOVA و همبستگی پیرسون برای مقایسه گروه‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: ۸۳ درصد از دانشجویان جزء گروه موفق محسوب می‌شدند و در مقایسه با گروهی که عدم موفقیت تحصیلی داشتند میانگین نمرات هوش معنوی آنان اندکی بیشتر بود ولی بین دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. به ترتیب نمره هوش معنوی در گروه با موفقیت تحصیلی $152/6 \pm 16/8$ و در گروه با عدم موفقیت تحصیلی $148/8 \pm 18/2$ بود. معدل کل و معدل ترم گذشته با تفکر کلی - بعد اعتقادی و خودآگاهی ارتباط مثبت معنی‌داری داشت ($p < 0/01$). ابعاد چهارگانه هوش معنوی با امتیازات انگیزه پیشرفت ارتباط نداشت.

نتیجه‌گیری: موفقیت تحصیلی بر اساس معدل تحصیلی با ابعاد هوش معنوی ارتباط داشت اما امتیاز انگیزه پیشرفت با هوش معنوی ارتباط معنی‌داری نداشت.

واژه‌های کلیدی: موفقیت تحصیلی، انگیزه پیشرفت، دانشجویان، هوش معنوی

۱- کارشناس کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران

۲- محقق مرکز تحقیقات مراقبت‌های مادر و کودک، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، بندرعباس، ایران

۳- کارشناس ارشد آمار، بخش EDC، دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران

۴- ^۳ مری، گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی فسا، فسا، ایران. (نویسنده مسئول)

تلفن: ۰۷۱۵-۲۲۲۰۹۹۵، دورنگار: ۰۷۱۵-۲۲۰۹۹۲، پست الکترونیکی: ghodsi@fums.ac.ir

مقدمه

در دنیای امروزی هدف از تحصیلات عالی ایجاد مهارت‌ها، توانایی‌ها و درک بهتر از شرایطی است که افراد را برای کارکردی مؤثرتر در محیط‌شان آماده می‌کند. بنابراین موفقیت در تحصیلات، معیار مهمی در بررسی شرایط آموزشی و امکانات مورد استفاده است. عواملی همچون انگیزه، ارزش‌های تعیین شده، اخلاق کار و تحصیل می‌توانند تأثیر به‌سزایی در موفقیت داشته باشند [۱]. انگیزش پیشرفت تحصیلی به عنوان یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های اکتسابی و گرایشی همه‌جانبه برای گذر از سدها و نیل به اهداف و آرزوها، رفتار و فعالیت‌های تحصیلی دانشجویان جهت می‌دهد [۲]. یافته‌های پژوهشی نشان داده است که متغیرهای شخصیتی، خانوادگی، دانشگاهی و اجتماعی با انگیزه پیشرفت مرتبط بوده [۳] و انگیزش پیشرفت و پیشرفت تحصیلی با یکدیگر رابطه معناداری دارند [۴ و ۵].

آنچه اخیراً مورد توجه بیشتری قرار گرفته اشکال مختلف هوش است و به نظر می‌رسد تنها بهره هوشی (IQ) تعیین‌کننده موفقیت نیست. Nasir و همکارش اهمیت بخشی از هوش به عنوان هوش هیجانی را مطرح می‌کنند و هوش معنوی که به حل مشکل و تفکر نقادانه می‌پردازد را بیشتر مورد توجه قرار داده‌اند [۶]. این هوش حس معنا و مأموریت نسبت به زندگی و ارزش‌ها، تقدس در زندگی، درک متعادل‌تر از ارزش مادیات و اعتقاد به بهتر شدن دنیا را شامل می‌شود و بر به کارگیری هوش معنوی برای حل مسائل روزمره علاوه بر مسائل اساسی‌تر زندگی تأکید می‌کند [۷ و ۸].

مطالعات معدودی در رابطه با هوش هیجانی و معنوی با موفقیت تحصیلی انجام شده که عمدتاً در سطح مدارس بوده و ارتباط جزئی بین هوش هیجانی یا معنوی و موفقیت تحصیلی بدون تفاوت آماری بین گروه‌های سنی و جنسی مختلف را نشان داده است [۹]. در سطح دانشگاهی Azizi و همکارش هوش معنوی را در استراتژی‌های یادگیری لغات مورد بررسی قرار دادند [۱۰]. در مطالعه دیگری در بین دانشجویان رشته بازرگانی، افرادی که به صورت فیزیکی و روحی در حال تعادل بودند و به عبارتی امتیاز هوش معنوی بالاتری داشتند، کاربست‌های مؤثرتر

و خلاق‌تری به کار می‌بردند. بنابراین محققین پیشنهاد کردند که خلاقیت، نوآوری در پی هوش معنوی برای ایجاد انسان موفق، مؤثر است [۱۱].

با این حال در گروه‌های دانشجویی و به خصوص رشته‌های علوم پزشکی، کمبود مطالعات در زمینه هوش معنوی و موفقیت تحصیلی با در نظر گرفتن انگیزه به چشم می‌خورد. تنها در مطالعه رئیسی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی قم، ارتباط ضعیف و معنی‌داری بین موفقیت تحصیلی و هوش معنوی دانشجویان گزارش شد [۱۲]. از آن جایی که هوش معنوی به عنوان عامل مهم برانگیزاننده درونی برای حفظ موازنه افراد مطرح می‌باشد پرسش این است که در دانشجویان رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی که خود با سلامت جامعه درگیر خواهند بود و استرس زیادی با توجه به رشته‌های تحصیلی متحمل می‌شوند، آیا هوش معنوی به عنوان روش‌های چندگانه شناخت و یکپارچگی زندگی درونی (ذهنی و معنوی) با زندگی بیرونی در انگیزه پیشرفت و سپس موفقیت تحصیلی مؤثر است؟ لذا مطالعه حاضر با هدف تعیین رابطه هوش معنوی با انگیزه پیشرفت و موفقیت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی فسا در سال ۱۳۹۲ انجام شد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش توصیفی-مقطعی در بین دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی فسا در سال ۱۳۹۲ انجام شد. جامعه مورد بررسی شامل کلیه دانشجویان در حال تحصیل رشته‌های پزشکی، علوم آزمایشگاهی، پرستاری، هوشبری، اتاق عمل، بهداشت عمومی و فوریت پزشکی بود. حجم نمونه بر اساس فرمول محاسبه حجم نمونه برای برآورد نسبتی در جامعه $(n = \frac{z_{1-\alpha/2}^2(p.q)}{d^2})$ و یافته‌های مطالعه صادقی و همکاران [۱۳] با در نظر گرفتن حداکثر مقدار قابل قبول ۰/۰۶ و خطای نوع اول ۵٪، ۲۵۰ نفر برآورد شد که با توجه به احتمال ریزش نمونه‌ها ۲۸۵ نفر به روش نمونه‌گیری آسان وارد مطالعه شدند. شرایط ورود به مطالعه شامل گذراندن حداقل یک ترم کامل تحصیلی، شاغل بودن به تحصیل در زمان انجام پژوهش و

($F=0/88$)، برای برآورد پایایی، دو روش آلفای کرونباخ و بازآزمایی پس از گذشت ۳ هفته به کار گرفته شد که نتایج به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۸۵ بود [۱۵].

معیار موفقیت تحصیلی، نداشتن واحد افتاده و معدل بیش از ۱۵ بود. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، اطلاعات در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. مقادیر کمی به صورت «میانگین \pm انحراف» معیار گزارش شد و برای مقایسه بین گروه‌ها از آزمون تی زوج در صورت متقارن بودن و من-ویتنی در متغیرهای نامتقارن استفاده گردید. برای بررسی متغیرهای کیفی که به صورت درصد فراوانی ارائه شدند از آزمون مجذور کای استفاده شد. همبستگی پیرسون و آنالیز واریانس ANOVA نیز به کار رفت. مقادیر $p < 0/05$ به صورت معنی‌دار در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

دانشجویان شرکت‌کننده در این پژوهش با میانگین سنی $20/81 \pm 1/6$ سال شامل ۱۹۵ زن (۵۸٪) و ۱۴۳ مرد (۴۲٪)، ۳۳ نفر (۹/۸٪) متأهل و بقیه مجرد بودند. میانگین امتیاز انگیزه پیشرفت دانشجویان مورد مطالعه $72/8 \pm 7/2$ بود و در مقایسه بین دو گروه زنان و مردان و دانشجویان متأهل و مجرد تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

در مقایسه چهار حیطه پرسشنامه هوش معنوی، نمره حیطه اول، تفکر کلی و بعد اعتقادی در زنان ($50/8 \pm 7/4$) به طور معنی‌داری بیش از گروه مردان ($48/2 \pm 7/3$) بود ($p=0/001$) و امتیاز حیطه دوم، خودآگاهی و عشق و علاقه در گروه متأهل ($24/3 \pm 5/0$) تفاوت معنی‌داری با گروه مجرد داشت ($p=0/026$). در مقایسه امتیازات هوش معنوی با رشته تحصیلی دانشجویان شامل پزشکی، پرستاری، اتاق‌عمل، بهداشت، فوریت‌های پزشکی، هوشبری و علوم آزمایشگاهی که در جدول (۱) آمده است و حیطه دوم مربوط به مقابله با مشکلات در دانشجویان رشته فوریت‌های پزشکی با بقیه گروه‌ها تفاوت معنی‌داری داشت ($p=0/003$). محل سکونت، وضعیت اقتصادی و تحصیلات والدین با هوش معنوی ارتباطی نداشت.

رضایت آگاهانه برای ورود به مطالعه بود. به افراد شرکت‌کننده اطمینان داده شد که اطلاعات کسب شده محرمانه خواهد ماند. پرسشنامه‌های هوش معنوی علی بدیع [۱۴]، انگیزه پیشرفت هرمنس [۱۵] و اطلاعات دموگرافیک توسط هر دانشجو تکمیل شدند.

پرسشنامه هوش معنوی شامل ۴۲ گویه در ۴ حیطه، حیطه اول: تفکر کلی و بعد اعتقادی (شامل ۱۲ گویه)، حیطه دوم: توانایی مقابله با مشکلات (شامل ۱۵ گویه)، حیطه سوم: پرداختن به سجایای اخلاقی (شامل ۸ گویه) و حیطه چهارم: خودآگاهی و عشق و علاقه (شامل ۷ گویه) بود. این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای با نمره‌دهی از یک تا پنج از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم تهیه شده است. البته نمره‌دهی در حیطه دوم با توجه به مفهوم سؤالات و بار منفی آن برعکس است. بنابراین حداقل و حداکثر نمره پرسشنامه بین ۴۲ تا ۲۱۰ در نظر گرفته شد. پایایی این پرسشنامه با آلفای کرونباخ ۰/۸۵ و ضریب تنصیف ۰/۷۸ قابل قبول بوده، برای تعیین اعتبار نیز نمره آن با نمره سؤال ملاک همبسته شده و مشخص گردید رابطه مثبت و معناداری بین آنها وجود دارد ($r=0/055$ و $p=0/0001$) که نشان می‌دهد پرسشنامه هوش معنوی علی بدیع از اعتبار لازم برخوردار است [۱۴].

پرسشنامه انگیزه پیشرفت هرمنس در سال ۱۹۷۰ طراحی شده و تاکنون مورد استفاده قرار می‌گیرد و توسط تمنایی‌فر و همکاران به فارسی ترجمه شده است این پرسشنامه شامل ۲۹ جمله ناتمام است. و به دنبال هر جمله چهار گزینه دارد. این گزینه‌ها برحسب این که شدت انگیزه پیشرفت از زیاد به کم یا کم به زیاد باشد نمره‌دهی می‌شود. برخی سؤالات به صورت مثبت و برخی دیگر به صورت منفی می‌باشد و دامنه اختیار هر سوال ۴ تا ۱ و دامنه تغییرات نمره کل سوالات ۲۹ تا ۱۱۶ است. تفسیر آزمون نیز بر اساس نمره کل می‌باشد. بدین معنی که تمامی پرسش‌ها در جهت تعیین انگیزه پیشرفت بوده و معیار آن از ۱۱۶ محاسبه گردید. هرمنس برای برآورد روایی آزمون ضریب همبستگی دو پرسش آن را با رفتارهای پیشرفت گرا برآورد کرد

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار هوش معنوی و چهار بعد آن در دانشجویان رشته‌های مختلف دانشگاه علوم پزشکی فسا

هوش معنوی	تفکر کلی و بعد اعتقادی	مقابله با مشکلات	پرداختن به سجایای اخلاقی	خودآگاهی و عشق و علاقه
۱۵۳/۳±۱۸/۰	۵۰/۰±۶/۵	۴۹/۳±۸/۷	۲۹/۹±۴/۷	۲۴/۳±۴/۷
۱۵۱/۱±۱۶/۴	۴۹/۶±۶/۵	۴۸/۳±۹/۷	۲۹/۵±۳/۷	۲۳/۶±۴/۶
۱۴۶/۸±۱۸/۴	۴۹/۹±۶/۷	۴۷/۵±۱۰/۸	۳۰/۴±۳/۷	۲۵/۴±۴/۱
۱۴۵/۲±۱۴/۶	۵۰/۴±۱۰/۷	۴۴/۵±۶/۵	۲۸/۷±۴/۴	۲۳/۴±۴/۸
* p=۰/۰۴۵				
۱۵۸/۳±۱۶/۲	۴۹/۰±۷/۶	۵۱/۹±۶/۴	۳۰/۹±۴/۳	۲۶/۴±۴/۹
* p=۰/۰۰۷				
۱۴۶/۸±۱۸/۴	۴۹/۳±۸/۱	۴۴/۸±۸/۵	۲۹/۳±۵/۱	۲۳/۹±۵/۳
* p=۰/۰۲۶				
۱۵۳/۸±۱۹/۶	۵۰/۲±۸/۸	۴۸/۴±۸/۱	۳۰/۲±۴/۹	۲۵/۶±۵/۵

(*) تفاوت معنی دار با سایر گروه‌ها)

در بررسی همبستگی هریک از معیارهای موفقیت تحصیلی با هوش معنوی و اجزای چهارگانه آن، معدل دیپلم، سابقه واحد افتاده و مشروط شدن هیچ ارتباطی نداشت و معدل کل و معدل ترم گذشته با تفکر کلی - بعد اعتقادی و خودآگاهی ارتباط مثبت معنی داری داشت (جدول ۲).

۸۳ درصد از دانشجویان جزء گروه موفق محسوب می‌شدند و در مقایسه با گروهی که عدم موفقیت تحصیلی داشتند میانگین نمرات هوش معنوی آنان اندکی بیشتر بود ولی بین دو گروه تفاوت معنی داری وجود نداشت که به ترتیب در گروه با موفقیت تحصیلی ۱۵۲/۶±۱۶/۸ و در گروه با عدم موفقیت تحصیلی ۱۴۸/۸±۱۸/۲ بود.

در مقایسه چارک‌های امتیازات هوش معنوی و انگیزه پیشرفت، تفاوت معنی داری وجود نداشت. ابعاد چهارگانه هوش معنوی با امتیازات انگیزه پیشرفت نیز ارتباط نداشت.

جدول ۲- ضرایب همبستگی معدل کل و معدل ترم گذشته با امتیاز هوش معنوی و اجزای آن

معدل ترم گذشته	هوش معنوی	تفکر کلی و بعد اعتقادی	خودآگاهی و عشق و علاقه
۰/۳۸ (p=۰/۰۰۰)	۰/۲۴ (p=۰/۰۰۰)	۰/۱۹ (p=۰/۰۰۴)	-
معدل کل	-	۰/۱۷ (p=۰/۰۱۵)	-

ضرایب همبستگی بر اساس آزمون همبستگی پیرسون

بحث

در مطالعه حاضر، انگیزه پیشرفت با هوش معنوی مرتبط نبود. در مقایسه امتیازها بعد اعتقادی هوش معنوی در زنان بیش از مردان و بعد علاقه و خودآگاهی در گروه متأهل بیشتر از گروه مجرد بود. معیارهای موفقیت تحصیلی شامل معدل ترم گذشته و معدل کل با انگیزه پیشرفت ارتباط معنی داری نداشت ولی با هوش معنوی ارتباط مثبت و معنی داری داشت.

نتایج این مطالعه بیانگر عدم ارتباط بین ابعاد هوش معنوی با انگیزه پیشرفت بود. هوش معنوی به عنوان هوش غایی که مسائل معنایی و ارزشی را نشان می‌دهد و ظرفیت‌های سازگاری روانی را در برمی‌گیرد، بر جنبه‌های غیر مادی و غیر جبری بنا شده و در برگیرنده‌ی منابع معنوی، ارزش‌ها و ویژگی‌هایی است که عملکرد و انگیزه‌های امور روزانه را افزایش می‌دهد [۱۶]. بخش عمده مطالعات به ارتباط هوش معنوی و موفقیت تحصیلی به خصوص در مقاطع پیش از دانشگاه پرداخته‌اند [۹] و کمبود محسوسی در این زمینه وجود دارد؛ چه بسا انگیزه پیشرفت پیش‌نیاز موفقیت تحصیلی باشد. چرا که هوش معنوی در واقع پرسش‌هایی را در رابطه با نقش فرد در رابطه با دیگران و خود مطرح می‌کند که می‌تواند در سخت‌کوشی، شادکامی و نهایتاً موفقیت مؤثر باشد [۱۷]. نبود ارتباط انگیزه و هوش معنوی در دانشجویان علوم پزشکی فضا ممکن است به علت عوامل مخدوش‌کننده‌ای در ابزار جمع‌آوری اطلاعات و یا عوامل کنترل نشده دیگر مثل خلاقیت و اضطراب باشد که برخی محققین آنها را در ایجاد انگیزه پیشرفت مؤثر می‌دانند [۱۸]. انجام مطالعات با حجم نمونه بیشتر و در سطوح مختلف تحصیلی و اجتماعی می‌تواند عوامل تأثیرگذار را تعیین کند.

با توجه به نتایج بررسی‌های دیگر در مورد ارتباط هوش معنوی و موفقیت، احتمالاً عوامل دیگری از جمله وضعیت فرهنگی، سطح تحصیلی و شغل والدین نیز تأثیرگذار هستند [۱۹].

تفاوت مشاهده شده در ابعاد هوش معنوی دو جنس و همچنین گروه متأهل و مجرد با نتایج برخی تحقیقات همسو است [۲۰-۲۲] ولی در پژوهش صحرائیان و همکاران در دانشگاه

علوم پزشکی شیراز و دانشجویان رشته بازرگانی تفاوت معناداری بین دو جنس مشاهده نشد [۱۱ و ۲۳]. امتیاز بالاتر در بعد اعتقادی برای زنان ممکن است به دلیل الگوپذیری آنها از مادران خود باشد که از صمیم قلب نقش‌های مادری و همسری را در خانواده برعهده گرفته‌اند و این نقش و شیوه تفکر را به دختران خود انتقال می‌دهند. زنان ممکن است به دلایلی از جمله استعداد بیشتر برای احساس گناه، مطیع بودن، وابستگی و خطرناک‌پذیری برای این اصول ارزش بیشتری قائل شوند [۲۴]. تربیت فرهنگی و وضعیت پرورش متفاوت دختران و پسران در خانواده ممکن است در این نتیجه نقش داشته باشد که نیاز به بررسی‌های بیشتر دارد.

در بعد عشق و علاقه و خودآگاهی نمره دانشجویان متأهل بیشتر از دانشجویان مجرد بود. از آنجا که مواردی از جمله جستجوی معنا در زندگی، علاقه‌مندی به عبادت و تعمق مؤثر، رشد حس هدفمندی زندگی، هماهنگی با قدرت برتر در تقویت هوش معنوی تأثیرگذار هستند [۲۵]، احتمالاً تأهل به عنوان یک اهرم هدفمندکننده زندگی می‌تواند هوش معنوی را تقویت کند. البته با توجه به محدودیت مطالعات در این زمینه امکان مقایسه نتایج به طور کامل وجود نداشت.

در این پژوهش مقایسه هوش معنوی دانشجویان رشته‌های مختلف نشان داد در حیطه مقابله با مشکلات، نمره دانشجویان رشته فوریت‌های پزشکی بیشتر از بقیه گروه‌ها بود که با نتایج برخی پژوهش‌ها مشابه می‌باشد [۲۰ و ۲۶]. ممکن است این تفاوت به دلیل نوع رشته تحصیلی و اقتضای رشته، نحوه تربیت دانشجویان در هر رشته تحصیلی و یا به علت ناهماهنگی جنسیتی در این رشته‌های تحصیلی باشد به طوری که پاسخ-گویان در رشته فوریت‌ها تنها جنس مذکر بودند. رشته فوریت پزشکی به گونه‌ای است که در ارتباط با سوانح و اتفاقات روزمره مردم بوده و احتمالاً برای عملکرد بهتر در کمک‌رسانی و نجات انسان‌ها، استعانت از معنویت در کنار آموخته‌ها، توانایی‌هایشان را تقویت می‌نماید و این حس معنوی آنها را در مقابله با مشکلات یاری می‌دهد. بررسی و مقایسه رشته‌های مختلف تحصیلی در

مقاطع مختلف و با حجم نمونه بیشتر پیشنهاد می‌شود تا نتیجه قطعی به دست آید.

محل سکونت، وضعیت اقتصادی و تحصیلات والدین با هوش معنوی ارتباطی نداشت که با نتایج مطالعه رئیسی و همکاران در دانشگاه قم همخوانی ندارد [۱۲]. در مطالعات کودکان سنین مدرسه ایالات متحده در سطوح اقتصادی متفاوت در جامعه رنگین پوستان این تفاوت معنی‌دار بود [۲۷]. یکی از مشکلات این مطالعه، محدودیت مقاطع تحصیلی می‌باشد. از سوی دیگر، عمده دانشجویان در همان منطقه سکونت دارند و در نتیجه از نظر فرهنگی، اقتصادی و خصوصیات اجتماعی کلی، بسیار نزدیک به هم هستند و امکان مقایسه در بین گروه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی از جمله سطح تحصیلات یا شغل والدین وجود ندارد.

نمره هوش معنوی دانشجویان که موقعیت تحصیلی داشتند اندکی بیشتر بود. یافته‌های این پژوهش با اطلاعات به دست آمده از برخی تحقیقات همسویی دارد که نشان داده‌اند افرادی که از معنویت بیشتری برخوردارند موفق‌تر هستند [۲۸ و ۲۹]. در دانشجویان رشته‌های پرستاری و همچنین رشته‌های غیرپزشکی که اعتقادات قوی‌تری داشتند خلاقیت و نوآوری بهتری در کار خود ارائه کرده و برخورد با مشکلات و پیدا کردن راه حل قوی‌تر از سایر گروه‌ها بود [۱۹]. به نظر می‌رسد تمرین‌های تعمق برتر، ذهن انسان را فعال‌تر می‌کند و آگاهی و بینش فرد را گسترش می‌دهد و به این ترتیب در زمینه فعالیت‌های مادی تاثیرگذار خواهد بود. در یک مطالعه تمرین‌های تعمق برتر با استفاده از مسائل معنوی و تقویت روح روحانیت در یک دوره دو

ساله باعث افزایش نمره هوش و توانایی یادگیری شد [۲۹]. در مطالعه منطقه پنجاب نیز، دانشجویانی که امتیاز هوش معنوی بیشتری داشتند از سلامت بهتری برخوردار بودند و میل به موفقیت در آنان بیشتر بود [۱۹].

نتیجه‌گیری: هوش معنوی با انگیزه پیشرفت دانشجویان علوم پزشکی فضا مرتبط نبود. معدل ترم گذشته و معدل کل به عنوان شاخص‌های موفقیت تحصیلی با بعد اعتقادی و بعد خودآگاهی در هوش معنوی دانشجویان ارتباط مثبت داشتند. از آنجا که هوش معنوی بر مبنای اصول غیر مادی استوار است و در برگیرنده ویژگی‌هایی است که عملکرد و تندرستی فرد را افزایش می‌دهد، افراد با امتیاز بالاتر هوش معنوی از مرز ماده فراتر می‌روند و با ورود به حیطه شهودی و متعالی زندگی به دنبال پاسخ برای چراهایی می‌روند که در نهایت با کشف منابع پنهان لذت در زندگی آشفته و پر استرس روزمره می‌تواند به خود و دیگران کمک نماید و احساس سلامت روانی کنند [۲۵ و ۲۸]. پیشنهاد می‌شود این گونه مطالعات در سطح وسیع‌تری و در دانشگاه‌های با تعداد بیشتر دانشجو نیز انجام گیرد تا بتوان برنامه‌های مدونی برای تقویت این ارتباط پیش‌بینی کرد.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مقاله از دانشجویان علوم پزشکی فسا که با دقت و صبوری پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند و نهایت همکاری را در انجام این مطالعه داشتند، به ویژه خانم‌های محترم فاطمه خبیرنیا، راحله کریمی و طوبی نوروزی سپاسگزاری می‌نمایند. همچنین از راهنمایی‌های اساتید محترم سرکار خانم محدثه معتمد و فرزانه مباحثی کمال تشکر و قدردانی دارند.

References

- Ornstein AC. Achievement gaps in education. *Social Science and Public Policy* 2010; 47(5), 424-9.
- Knipp LB, Kelly KE, Cyphers B. Feeling at peace with college: religiosity, spiritual well-being and college adjustment. *Individ Differ Res* 2009; 7(3): 188-96.
- Green WN, Noble KD. Fostering spiritual intelligence: undergraduates' growth in a course about consciousness. *Advanced Development Journal* 2010; 12(1): 26-49.
- Kornilora TV, Kornilov SA, Chumakova MA. Subjective evaluation of intelligence and academic self-concept predict academic achievement evidence from a selective student population. *Learning and Individual Differences* 2009; 19(4): 596-608.

5. Yousefi AR, Ghasemi GR, Firouznia S. Relationship between progress motivation and academic achievement in medical students Isfahan. Iranian Journal of Medical Education 2009; 9(1):79-85. [Persian]
6. Nasir M, Masrur R. An exploration of emotional intelligence of the students of IIUI in relation to gender, age and academic achievement. Bulletin of Education and Research 2010; 32(1): 37-51.
7. Sharma I, Sharma AD. Predictive estimates of emotional intelligence and spiritual intelligence on academic success among senior secondary school respondents. Indian Streams Research Journal 2013; 3(7):1-3.
8. Roy B, Sinha R, Suman S. Emotional intelligence and academic achievement motivation among adolescents: a relationship study. International Refereed Research Journal 2013; 4(2):126-130.
9. Hosseini M, Elias H, Krauss SE, Aishah S. A review study on spiritual intelligence, adolescence and spiritual intelligence, factors that may contribute to individual differences in spiritual intelligence and the related theories. Journal of Social Sciences 2010; 6(3): 429-38.
10. Azizi M, Zamaniyan M. The relationship between spiritual intelligence and vocabulary learning strategies in EFL learners. Theory and Practice in Language Studies 2013; 3(5): 852-8.
11. Olatoy AR, Akintunde SO, Yakasai MI. Emotional intelligence, creativity and academic achievement of business adminstartion students. Electronic Journal of Research in Educational Psychology 2010; 8(2): 763-86.
12. Raisi M, Ahmari Tehran H, Heidari S, Jafarbegloo E, Abedini Z, Bathaie S. Relationship between spiritual intelligence, happiness and academic achievement in students of Qom University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education 2013; 13(5): 431-40. [Persian]
13. Sadeghi H, Abedini Z, Norouzi M. Assessment of relationship between mental health and educational success in the students of Qom University of Medical Sciences. Qom Univ Med Sci J 2013; 7(Suppl 1): 17-22. [Persian]
14. Badie A, Savari E, Bagheri N, Latifi zadegan V. Conducting and Validating spiritual intelligence questionnaire, Iran First National Conference on Psychology, Payame Noor University; 2010 May12-13; Tabriz, Iran.
15. Tamannaefar M, Gandomi Z. The relationship between achievement motivation and academic achievement of students. Iranian Quarterly of Education Strategies journal 2011; 4(1):15-9 [Persian]
16. Naderi F, Asghari P, Roshani KH, Mehriadriani M. The relationship between spiritual intelligence, emotional intelligence and life satisfaction among senile in Ahwaz city. New Findings in Psychology 2009; 5(13): 127-38. [Persian]
17. Bagheri F, Akbarizadeh F, Hatami HR. The relationship between spiritual intelligence and happiness on the nurse staffs of the Fatimah Zahra hospital and Bentolhoda institute of Boucher city. Iranian South Medical Journal 2011; 14(4): 256- 63. [Persian]
18. Kamaei A, Weisani M. The relationship between achievement motivation, critical thinking and creative thinking with academic performance. Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences 2013; 3(4): 121-7.
19. Kaur G, Pal Singh R. Spiritual intelligence of prospective engineers and teachers in relation to their gender, locality and family status. Educationia Confab 2013; 2(1): 27-43.

20. Hariri N, Zarrinabadi Z. A demographic analysis of librarians' spiritual intelligence. case study: governmental university libraries in Isfahan. *Library and information research journal* 2012; 1(2): 29-44. [Persian]
21. Raghieb MS, Ahmadi J, Siadat A. Analysis of amount of spiritual intelligence among students at university of Isfahan and its relation to demographic traits. *Journal of Educational Psychology Studies* 2008; 5(8): 39- 56. [Persian]
22. Gholamali Lavassani M, Keyvanzadeh M, Arjmand N. Spirituality, job stress, organizational commitment, and job satisfaction among nurses in Tehran. *Contemporary Psychology* 2008; 3(2): 61-73. [Persian]
23. Sahraian A, Gholami AA, Omidvar B. The relationship between religious attitude and happiness in medical students in Shiraz University of Medical Sciences. *The Horizon of Medical Sciences* 2011; 17(1): 69 -74. [Persian]
24. Beauvais AM, Stewart JG, DeNisco S, Beauvais JE. Factors related to academic success among nursing students. A descriptive correlational research study. *Nurse Education Today* 2014; 34(6): 918-23.
25. Dehshiri GH, Sohrabi F, Jafari I, Najafi M. A survey of psychometric properties of spiritual well-being scale among university students. *Quarterly Journal of Psychological Studies* 2008; 4(3): 129-44. [Persian]
26. Suliman WA. The relationship between learning style, emotional social intelligence and academic success of undergraduate nursing students. *Journal of Nursing Research* 2010; 18(2): 136-43.
27. Westerlund H, Gustafsson PE, Theorell T, Janlert U, Hammerstrom A. Parental academic involvement in adolescence, academic achievement over the life course and allostatic load in middle age: a prospective population- based cohort study. *J Epidemiology and Community Health* 2013; 66(6): 508-13.
28. Arbabisarjou A, Raghieb M, Rezazade Sh, Siadat SA. The Relationship between emotional intelligence, spiritual intelligence, and students' academic achievement. *World of Sciences Journal* 2013; 1(8): 45-51.
29. Ahammad S, Abdullah A, Hassane S. The role of emotional intelligence in the academic success of United Arab Emirates university students. *Int Edu* 2011; 41(1): 7-25.

Relationship Between the Spiritual Intelligence, academic Achievement, and Achievement Motivation among the Students of Fasa University of Medical Sciences in 2013

Molazade A¹, Gholami MS¹, HamayeliMehrabani H², Mortazavi AR¹, Dowlatkah HR³, Darvishi A¹, Ghodsi R^{*4}

1-Student Research Committee, Fasa University of Medical Sciences, Fasa, Iran

2- PhD. Researcher, Mother and Child Welfare Research Center, Hormozgan University of Medical Sciences, BandarAbbas,Iran

3- MSc. Department of EDC, Fasa University of Medical Sciences, Fasa, Iran

4- Instructor, Department of Physiology, Fasa University of Medical Sciences, Fasa, Iran (Corresponding Author) Tel: (0715) 2220995, Fax: (0715) 2220992, E-mail: ghodsi@fums.ac.ir

Received: 24 June 2014

Accepted: 26 September 2014

Introduction: Spiritual intelligence (SI) by integration of internal values with the external environment solves our problems of meaning and value; and may be associated with achievement motivation. This study was carried out to investigate the relationship between SI with achievement motivation and academic success of students.

Materials and Methods: 285 students of Fasa University of Medical Sciences were randomly selected for this cross-sectional study. They filled the demographic questionnaire of Badie Spiritual intelligence and Herman's achievement motivation. Having an average grade mark of 15 out of 20 and not having failed in any subjects at any time during their courses of study were the criteria for the educational achievement in this study. Ranges of spiritual intelligence scores were 42-210 and for Achievement Motivation was 29-116 respectively. Chi-square, t-test, ANOVA and Pearson correlation were used for comparing the groups.

Results: 83% of the students were considered among the successful groups and in comparison to the unsuccessful students had higher spiritual intelligence scores but this difference was not statistically significant; 152.6 ± 16.8 vs. 148.8 ± 18.2 . Grade point average and last semester's grade point average had a positive and significant relationship with self-consciousness and overall self believe ($p < 0.01$). The SI scores were not significantly different in quartiles of achievement motivation scores.

Conclusion: Academic achievement based on grade point was related to SI field. Achievement motivation was not correlated to SI.

Keywords: Academic achievement, Achievement motivation, Students, Spiritual intelligence

Please cite this article as follows:

Molazade A, Gholami MS, HamayeliMehrabani H, Mortazavi AR, Dowlatkah HR, Darvishi A, Ghodsi R. Survey of relationship between the spiritual intelligence, academic achievement, and achievement motivation among the students of Fasa University of Medical Sciences in 2013.

Community Health journal 2013; 7(2,3):59-64

Funding: This research was funded by Research Unit of Fasa University of Medical Sciences.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Fasa University of Medical Sciences approved this study.